

הנוטל ידו אחת בנטילה ואחת בשטיפה כולי –

One who washes one hand by pouring and one by immersion , etc.

OVERVIEW

The גמרא initially assumed that the query of אילפא was regarding washing each hand separately (for נטילת ידיים). The גמרא argued that this can be resolved from the טהור which states the hands are אחת בנטילה ואחת בשטיפה משנה.

פירש בקונטרס נטל ידו אחת מן הכלי כתיקון חכמים ואחת בשטיפה בנהר במ' סאה –
explained that אחת בנטילה ואחת בשטיפה means **he washed one hand** by pouring over it from a vessel as the חכמים enacted, and washed the other hand by immersing it in a river of forty סאה.

asks: תוספות

ואם תאמר והיכי פשיט מהכא כי משי חדא ידא והדר משי לאידך –
And if you will say; but how can he resolve the query of אילפא, where he first washed one hand and then he washed the other, from this משנה -

דלמא הכא מיירי שעשה בבית אחת שטיפה לזו ונטילה לזו –
Perhaps here in the משנה we are discussing a case where he simultaneously did שטיפה to one hand and נטילה to the other, but the query was when they were done one after the other!

answers: תוספות

ויש לומר דקסבר הש"ס דאין חילוק דמסתברא דאי בזו אחר זו לא מהני¹ –
And one can say; the גמרא assumes that there is no difference, for logic dictates that if washing the hands one after the other is not effective then -

הוא הדין דבבית אחת נמי לא מהני אפילו שתיהן בנטילה יד זו מכלי זה ויד זו מכלי אחר² –
The same law applies that if he washed both hands simultaneously it will also not be effective and even if both were done by נטילה, meaning one hand from this vessel and the other hand from another vessel.

offers an alternate explanation: תוספות

ורבינו תם גרס על פי המשניות נטל ידו אחת משטיפה אחת ידו טהורה³ –

¹ The query (as currently assumed) was whether it is necessary to wash both hands together or they can be washed separately, if they must be washed together (the גמרא assumed) they must be washed from one כלי and not (even) from two כלים, and certainly not בשטיפה אחת בנטילה ואחת בשטיפה. See 'Thinking it over' # 1.

² According to this (supposition) one needs to wash both hands simultaneously from one כלי (by another person).

And the ר"ת, based on the משניות, reads the text of the משנה as follows: 'he washed one hand with one שטיפה⁴ that hand is טהורה'.⁵ This concludes the משנה -
וקפשיט מדקתני ידו טהורה שמע מינה דחדא חדא מהניא -

And the גמרא resolves the query of אילפא, since the משנה reads ידו טהורה (in the singular); it is evident that one hand at a time is effective.

⁶משנה continues to explain the תוספות

והכי פירושו משטיפה אחת שצריך לשפוך מן הכלי על ידיו ב' פעמים -

And this is the explanation of the משנה when it says משטיפה אחת; for it is known that [generally] it is necessary to pour from the vessel on his hands two times -
כדמוכח בכמה דוכתי במסכת ידים דצריך מים ראשונים ושניים⁷ -

As is evident in many places in מסכת ידים, that there is a requirement for the first waters and the second waters (one has to pour twice on his hands) -

ועל זה קאמר ואם נטל ידו אחת משטיפה אחת גדולה שהיא כשתים ידו טהורה⁸ -

And regarding this ruling of מים ראשונים ושניים, the משנה states that if he washed one of his hands from one large pouring of water, which is the equivalent of two individual pourings, his hand is טהורה -

כיון שיש בשטיפה זו כשיעור מים ראשונים ושניים -

Since this one שטיפה has the amount of water that is in מים ראשונים ושניים -

וקא מסיים בסיפא שתי ידיו בשטיפה אחת רבי מאיר מטמא עד שיטול מרביעית -

And the משנה concludes in the סיפא; if he washed both hands with one pouring, unless he washes from a vessel which contains a רביעית of water-

תוספות responds to an anticipated difficulty:

אף על גב דכשנוטל בשתי שטיפות לא בעי רביעית⁹ -

Even though, that when he washes in two pourings a רביעית is not necessary, nevertheless -

השתא דליכא אלא שטיפה אחת צריך רביעית בשטיפה זו -

³ This is the גירסא how it appears in our משניות (not like רש"י).

⁴ It will be soon evident that the ר"ת interprets שטיפה to mean pouring but not immersing as רש"י explained.

⁵ Afterwards he washes the other hand. This proves that the hands need not be washed simultaneously.

⁶ See 'Thinking it over' # 2.

⁷ A second pouring is necessary because the waters of the first pouring become טמא when they come into contact with the hand, which is considered טמא.

⁸ A (regular) שטיפה is the amount of water necessary to entirely cover the hand. Two שטיפות is double that amount (and it is [still] less than a רביעית [see סוכ"ד אות מה]).

⁹ This is valid only if initially there was a רביעית in the vessel (and it was used for נטילת); the remaining water is called מהרש"א. See נטילה. נטילה is a valid טהרה if he pours twice from this טהרה and if he pours once from this טהרה.

Now that there is only one pouring, this pouring requires a רביעית -

אבל ידו אחת אין צריך רביעית כי אתו משירי טהרה –

However, for one hand a רביעית is not necessary if it comes משירי טהרה¹⁰ -

אלא שתהא אותה שטיפה מרובה כשתים:

Provided that it should be a שטיפה which is equivalent to two¹¹.

SUMMARY

According to רש"י the text of the משנה is שטיפה ואחת בנטילה, and שטיפה means immersion; according to תוספות the משנה reads אחת משטיפה אחת, and שטיפה means pouring.

Initially the vessel must contain a רביעית of water and each hand be washed twice. If part of the water was already used for נטילה, the remaining water is called שירי טהרה. When pouring on one hand (only), one may pour once (even less than a רביעית) provided that it is the amount of two שטיפות and the water is משירי טהרה. If one pours on both hands together from שירי טהרה; if he pours twice a רביעית is not necessary, however if he pours once כשנים, a רביעית is necessary.

THINKING IT OVER

1. משנה initially asks on רש"י how the גמרא resolved the query from the משנה. Subsequently, תוספות explained the answer according to פרש"י.¹² What changed in understanding between the question and answer?¹³

2. Why was it necessary for תוספות to explain in detail¹⁴ the משנה in ידים מסכת?

¹⁰ See previous footnote # 9.

¹¹ When pouring water on one hand (only) it is not necessary that the vessel from which he pours contains a רביעית (since the pouring is from that which remained from a רביעית), however it is necessary that the amount of water in the vessel (being poured) is the amount of two pourings.

¹² See footnote # 1.

¹³ See סוכ"ד אות מד.

¹⁴ See footnote # 6.